

Wojciech Pillich

EWALUACJA NAUKOWCÓW

w świetle projektu ustawy o zasadach finansowania nauki

Tytuł nawiązuje do zmiany Komitetu Akredytacyjnego Jednostek Naukowych na Komitet Ewaluacji, w kolejnej wersji projektu ustawy o finansowaniu nauki. Na dalej przedstawionym przykładzie można zaobserwować ukierunkowanie działań ustawodawcy. Wiadomo, że w nauce najważniejszy jest „czynniki ludzki”. Ewolucja poglądów na temat klasyfikacji naukowców, jednak wskazuje na poważny problem decyzyjny u osób „trzymających naukę”. Podjęcie tematu świadczy o zauważeniu potrzeby klasyfikacji kompetencji w nauce, także występujących różnic w krajowej strukturze stanowisk w nauce i w innych krajach. Proponuje się jednak działania pozorne, arbitralne bez uzasadnienia i nawiązania do istniejących sprawdzonych wzorców. Ponieważ na ten temat wypada zająć stanowisko, czyni się niewiele znaczący gest, aby pozostał stan dotychczasowy. Natomiast realne działania idą nawet w kierunku „zatwardzenia” istniejącego stanu, jakim jest np. rozszerzenie uczelnianej struktury stanowisk na instytuty badawcze.

Obszarem manipulacji jest struktura hierarchiczna zatrudniania naukowców. W ramach reformy nauki, rząd przygotował projekty pięciu ustaw, w tym **Ustawę o zasadach finansowania nauki**. W ustawie m.in. dokonano klasyfikacji naukowców: Zamiar zasadny, klasyfikacja naukowców na początkujących i doświadczonych występuje w innych krajach, a w Unii Europejskiej została zdefiniowała w rekomendacji Komisji Europejskiej. Tyle, że zupełnie inaczej niż obecnie czyni to Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Pierwsza propozycja Ministerstwa w wersji ustawy z **25 września 2008 r.** art. 2 ust. 17) była następująca:

osoba rozpoczynająca karierę naukową – osoba nieposiadająca stopnia naukowego doktora lub osoba, która uzyskała stopień naukowy doktora nie wcześniej niż 5 lat przed rokiem występowania z wnioskiem o przyznanie środków finansowych na badania naukowe lub prace rozwojowe.

Właściwe zdefiniowanie statusu pracownika naukowego w jego początkowym okresie pracy, jest bardzo ważne. Często decyduje ono jego dalszym rozwoju. Definicja ta, jako niezgodna z Zaleceniem Komisji Europejskiej, została między innymi skrytykowana w opinii z 3 listopada 2008 r. Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność” o przedstawionym przez

Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego programie reformy nauki „Budujemy na wiedzy”. Prawdopodobnie w opiniach jakie wpłynęły do MNiSW, podważano także jej przejrzystość, gdyż w nowym poprawionym projekcie z **10. listopada 2008 r.** w art. 2 ust. 14) omawianej ustawy jest prosta definicja:

młody naukowiec – osoba zajmującą się działalnością naukową, która nie ukończyła 35 roku życia.

Aby nie „znęcać się” nad tą definicją, krótko można ją określić jako niepoważną.

Nie jest zrozumiałe – przynajmniej dla części środowiska naukowego - dlaczego nie wprowadzono definicji zgodnej z zaleceniem Komisji Europejskiej, skoro na tę niezgodność zwrócono uwagę. Przedstawiony przypadek, świadczy także o brakach w pracy Komitetu Integracji Europejskiej, którego pracownicy opiniowali projektowaną regulację i uznali za zgodną z prawem Unii Europejskiej. Czy można bez poważnego powodu odstąpić od zaleceń Komisji Europejskiej?

Definicje, dwie gdyż skoro definiuje się początkującego naukowca, należy także zdefiniować naukowca doświadczonego, powinny być w Polsce identyczne jak w innych krajach europejskich – a jest ku temu bardzo dobra okazja. Jeżeli tego nie uczynimy, wprowadzamy element nieporozumienia do współpracy międzynarodowej. Pragniemy wiedzieć, kto bierze odpowiedzialność za te utrudnienia.

Nowy art. 2 ust 14) powinien brzmieć dosłownie jak w Zaleceniu Komisji Europejskiej¹:

Art. 2.

14) Rozróżnia się pomiędzy początkującym naukowcem, a doświadczonym naukowcem:

a) określenie „początkujący naukowiec” odnosi się do naukowców w pierwszych czterech latach (odpowiednik pełnego etatu) badań naukowych, w tym w okresie szkolenia naukowego.

b) doświadczeni naukowcy to naukowcy posiadający co najmniej czteroletnie doświadczenie w pracy badawczej (odpowiednik pełnego etatu) od chwili

¹ Zalecenie Komisji Europejskiej (z 11.03.2005r.) w sprawie Europejskiej Karty Naukowca oraz Kodeksu Postępowania przy zatrudnianiu pracowników naukowych. Wyd. Komisja Wspólnot Europejskich, EUR 21620, Bruksela 2006, s. 28 i 29. oraz Program Roboczy Kształtujący Zasoby Ludzkie i Mobilność Europejskiego Obszaru Badań Naukowych (Marie Curie Actions), wydanie z września 2004, s. 41 i 42.

uzyskania dyplomu uczelni umożliwiającego im dostęp do studiów doktoranckich w kraju, w którym stopień naukowy/dyplom został uzyskany lub naukowcy, którzy posiadają już stopień doktora, niezależnie od długości okresu, w jakim go zdobyli.

Wyciągnięcie wniosków pozostawia się czytelnikom.

KRAJOWA SEKCJA NAUKI NSZZ "SOLIDARNOŚĆ"

ul. Waryńskiego 12, pok. A 221
00-631 WARSZAWA
tel./fax (0-22) 825-73-63, tel. (0-22) 234-98-78
e-mail: ksn@interia.pl
<http://www.solidarnosc.org.pl/~ks>

Warszawa, listopada 2008 r.

Szanowny Pan Minister

Mikołaj Dowgielewicz

Sekretarz Komitetu Integracji Europejskiej

Urząd Komitetu Integracji Europejskiej

Al. J. Ch. Szucha 23

00-580 Warszawa

Sprawa: projektu ustawy o finansowaniu nauki

Szanowny Panie Ministrze,

Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego przygotowało pakiet pięciu projektów ustaw reformujących naukę. Między innymi Ustawę o finansowaniu nauki. Wszystkie projektowane regulacje z tego pakietu były opiniowane przez Urząd Komitetu Integracji Europejskiej i zostały uznane za zgodne z prawem Unii Europejskiej.

Krajowa Sekcja Nauki NSZZ „Solidarność” w swojej opinii dotyczącej tego pakietu ustaw (w załączeniu), zwróciła uwagę między innymi na to, że w projekcie z **25. września 2008 r.** art. 2 ust. 17) Ustawy o finansowaniu nauki, jest zapis niezgodny z Zaleceniem Komisji Europejskiej (z 11.03.2005 r.) w sprawie Europejskiej Karty Naukowca oraz Kodeksu Postępowania przy zatrudnianiu pracowników naukowych². Dotyczył on niezbędnej definicji początkującego pracownika naukowego i brzmiał następująco:

² Zalecenie Komisji Europejskiej (z 11.03.2005r.) w sprawie Europejskiej Karty Naukowca oraz Kodeksu Postępowania przy zatrudnianiu pracowników naukowych. Wyd. Komisja Wspólnot Europejskich, EUR 21620, Bruksela 2006, s. 28 i 29. oraz Program Roboczy Kształtujący Zasoby

osoba rozpoczynająca karierę naukową – osoba nieposiadająca stopnia naukowego doktora lub osoba, która uzyskała stopień naukowy doktora nie wcześniej niż 5 lat przed rokiem występowania z wnioskiem o przyznanie środków finansowych na badania naukowe lub prace rozwojowe.

Z datą **10. listopada 2008 r.** powstała skorygowana wersja omawianej ustawy, która w art. 2 ust. 14) podaje nową i prostą definicję:

***młody naukowiec** – osoba zajmującą się działalnością naukową, która nie ukończyła 35 roku życia.*

Nie wnikając w merytorycznie wątpliwą treść tego zapisu, stwierdzamy jego ponowną niezgodność z Zaleceniem Komisji Europejskiej w sprawie Europejskiej Karty Naukowca oraz Kodeksu Postępowania przy zatrudnianiu pracowników naukowych.

Pragniemy zaznaczyć, że w opinii Krajowej Sekcji Nauki NSZZ”S”, niezwykle ważne jest właściwe zdefiniowanie statusu pracownika naukowego w jego początkowym okresie pracy. Często decyduje ono jego dalszym rozwoju. Dostrzegła to Komisja Europejska w wymienionym obszernym dokumencie.

Krajowa Sekcja Nauki NSZZ”S” podtrzymuje propozycję zacytowania kompletnej definicji zawartej w Zaleceniu Komisji Europejskiej, uwzględniającej zarówno początkującego jak i doświadczonego naukowca, tak aby art. 2 ust 14) projektu ustawy brzmiał:

Art. 2.

14) Rozróżnia się pomiędzy początkującym naukowcem, a doświadczonym naukowcem:

- a) określenie „**początkujący naukowiec**” odnosi się do naukowców w pierwszych czterech latach (odpowiednik pełnego etatu) badań naukowych, w tym w okresie szkolenia naukowego.*
- b) **doświadczeni naukowcy** to naukowcy posiadający co najmniej czteroletnie doświadczenie w pracy badawczej (odpowiednik pełnego etatu) od chwili uzyskania dyplomu uczelni umożliwiającego im dostęp do studiów doktoranckich w kraju, w którym stopień naukowy/dyplom został uzyskany lub naukowcy, którzy posiadają już stopień doktora, niezależnie od długości okresu, w jakim go zdobyli.*

Wprowadzając w naszym kraju szczególne prawo, odmienne niż w krajach z którymi mamy ściśle współpracować w tak ważnej dziedzinie jak nauka, wprowadzamy element nieporozumienia do tej współpracy. Jesteśmy zdziwieni postawą Komitetu Integracji Europejskiej w przedstawionej sprawie. Pragniemy wiedzieć, kto weźmie odpowiedzialność za spodziewane utrudnienia w pracy naukowców i ich współpracy międzynarodowej.

Z poważaniem

Załącznik

Opinia Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność”
o przedstawionym przez Ministerstwo Nauki i
Szkolnictwa Wyższego programie reformy nauki
„Budujemy na wiedzy”
Warszawa, 3 listopada 2008 r.